

4. Впровадити нові електронні державні інформаційні системи: поширити принцип системи ProZorro “всі бачать все” на нові сфери взаємодії держави, суспільства та бізнесу; максимально “оцифрувати” та автоматизувати взаємодію бізнесу та Державної фіскальної служби.

5. Позбавити правоохоронні органи права втручатися в економічну діяльність: змінити законодавство про Національну поліцію, Службу безпеки України, позбавивши їх права розслідувати економічні злочини; законодавчо забезпечити та створити Службу фінансових розслідувань.

Практична реалізація означених заходів, вивчення та втілення в життя закордонного досвіду боротьби з корупцією є шляхом до зниження її рівня в Україні.

Список використаних джерел

1. Довідковий документ про міжнародну боротьбу з корупцією, підготовлений секретаріатом ООН. Каїр, 1995.

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

3. Індекс сприяння корупції у світі – 2017. Transparency International. URL: <https://ti-ukraine.org/about/>.

4. Рейтинг TI: Україна – найкорумпованіша країна в Європі після Росії. Made for minds. URL: <https://www.dw.com/uk>.

Чорноус Юлія Миколаївна,
професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ ЯК СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Міжнародна злочинність охоплює найбільш небезпечні злочини, що посягають на інтереси держав або всього світового співтовариства, основні права та свободи людини. За змістом міжнародних договорів, що ратифіковані Україною, наголошується на готовності нашої держави співробітничати із іноземними державами у протидії міжнародній злочинності. Обґрунтованою є думка, що міжнародна злочинність складається із двох основних елементів: міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру.

Найвищий ступінь суспільної небезпеки притаманний міжнародним злочинам – особливо небезпечним для людської цивілізації порушенням принципів і норм міжнародного права, що мають основоположне значення для забезпечення миру, захисту особи і життєво важливих інтересів міжнародного співтовариства в цілому

[1, с. 615]. Це злочини проти миру, військові злочини, злочини проти людяності.

Питому вагу міжнародної злочинності складають злочини міжнародного характеру, протиправність котрих визначена як відповідними міжнародними договорами (конвенціями, угодами), так і національним законодавством держав. За змістом юридичної енциклопедії під редакцією Ю.С. Шемшученка визначено, що основна особливість даної групи злочинів полягає в тому, що відповідальність за їх вчинення передбачена міжнародними договорами універсального або регіонального значення. Конкретні заходи покарання за вчинення злочинів міжнародного характеру передбачаються національним законодавством після інкорпорування ним положень міжнародного договору [1, с. 615].

Таким чином, злочинам міжнародного характеру притаманні такі ознаки: суспільна небезпечність, що виражається у заподіянні шкоди суспільним відносинам із різних сфер міжнародного правопорядку; міжнародна протиправність, що закріплена за змістом міжнародних договорів; караність згідно норм національного законодавства; реалізація завдань кримінального провадження здійснюється національними компетентними (правоохоронними) органами [2, с. 76–77].

До злочинів міжнародного характеру відносяться: тероризм; захоплення заручників; торгівля людьми; кіберзлочини; корупційні злочини; злочини проти осіб та установ, які користуються міжнародним захистом; легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; фальшивомонетництво; контрабанда; незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; нелегальна міграція; поширення порнографії; незаконне поводження з ядерними матеріалами; порушення авторських і суміжних прав; піратство; злочини проти безпеки морського судноплавства та цивільної авіації та інші. Назви вказаних видів злочинів наведено узагальнено, враховуючи положення міжнародних договорів та національного законодавства держав.

У законодавстві України поняття корупційного злочину не визначено. Воно розроблено в теорії кримінального права. При з'ясуванні його сутності слід мати на увазі, що основу цього терміну становлять законодавчі визначення злочину (ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України), корупції та корупційного правопорушення (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року). Виходячи з їх змісту, можна вважати, що корупційним злочином є передбачене в Особливій частині Кримінального кодексу України суспільно небезпечне діяння, яке містить ознаки корупції та корупційного правопорушення. Законодавець у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року закріпив наступні обов'язкові ознаки корупції: корупційне діяння,

його предмет, суб'єкт вчинення такого діяння, форма вини та мета його вчинення [3, с. 33].

Корупційні злочини характеризуються й криміналістичними ознаками, що стосуються способу вчинення; обстановки вчинення злочину та утворюваної слідової картини; особи злочинця та ін. Такі відомості є підґрунтям формування криміналістичної характеристики корупційних злочинів, методики їх розслідування.

Як зазначають вчені, корупція вийшла за межі державних кордонів, перестала бути злочином, який стосується тільки окремих країн та їх державних службовців [4, с. 7], необхідно розглядати корупцію як злочин міжнародного характеру та укладати відповідні загальні (універсальні) та регіональні багатосторонні міжнародні договори у галузі боротьби з корупцією та запобігання їй [4, с. 13–14].

Питання міжнародної протиправності корупційних дій та необхідності боротьби з ними визначені у положеннях Міжнародного кодексу поведінки посадових осіб 1996 року [5], Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року з Протоколом 2004 року [6, с. 554-606], Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією 1999 року з Додатковим протоколом 2003 року [7], Конвенції ООН проти корупції 2003 року [8]). Ратифікувавши ряд міжнародних договорів, наша держава зобов'язалася забезпечити належну боротьбу з корупцією. На разі здійснено ряд заходів щодо виконання поставлених завдань: удосконалено кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство з даних питань, опрацьовано механізм виявлення, розслідування, попередження корупційних злочинів. Однак, роботу у даному напрямі не слід вважати завершеною.

На думку М. І. Мельника, виокремлення корупційних злочинів є абсолютно допустимим, доцільним з огляду на те, що: а) поняття «корупційний злочин» є конвенційним; б) наявність даної групи злочинів логічно випливає з чинного законодавства України, згідно визначення понять «корупція» і «корупційні діяння» у Законі України «Про боротьбу з корупцією»; в) термін «корупційний злочин» є визнанням і широко використовується в юридичній науці та практиці багатьох держав світу; г) виокремлення такого виду злочинів для потреб кримінально-правової науки є не лише можливим, але й доцільним, з точки зору особливої правової сутності, спільності ознак злочинних діянь, які охоплюються поняттям «корупція» [9, с. 128–130].

Як зазначає В.В. Коваленко, нині міжнародній протидії корупції суттєво заважають відмінності між правовими системами різних країн у тлумаченні корупції як економічного правопорушення. Крім розбіжностей в ознаках кримінальної відповідальності за корупційне правопорушення, існують суттєві відмінності в заходах покарання за нього [10, с. 9]. Вагоме значення, на думку В. І. Шакуна, має

удосконалення норм, які виконують певну профілактичну функцію по нейтралізації причин і умов корупції [11, с. 71].

Важливим є те, що розслідуючи корупційні злочини, реалізація завдань кримінального провадження у багатьох випадках потребує залучення допомоги компетентних органів іноземних держав, представництв міжнародних організацій. Мова йде про проведення процесуальних дій у порядку міжнародної правової допомоги, проведення спільних розслідувань у межах діяльності спільних слідчих груп, здійснення заходів з видачі особи (екстрадиції), перейняття кримінального провадження, взаємодії із Інтерполом та Європолом, спеціалізованими установами з питань протидії корупції.

Визнання корупційних злочинів як таких, що мають міжнародний характер, укладення державами відповідних міжнародних договорів, узгоджене реформування національного законодавства, застосування ефективних заходів міжнародного співробітництва – є важливими чинниками, що повинні забезпечити дієву протидію корупційним злочинам.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. [редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін.]. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 2 : Д-Й. 1999. 741с.
2. Черноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : монографія. Київ : Скіф, 2012. 448 с.
3. Куц В., Триньова Я. Поняття корупційних злочинів та їх види. Вісник Національної академії прокуратури України. 2012. № 4. С. 32–36.
4. Нуруллаев І. С. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією : монографія. Київ : Алерта, 2009. 160 с.
5. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, прийнятий ООН 23 лип. 1996 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_788.
6. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року : прийнята резолюцією 55/25 ГА ООН від 15 лист. 2000 р. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Київ, 2006. С. 554–606.
7. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27 січ. 1999 р. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15 трав. 2003 р. : ратифіковані Законом України від 18 жовт. 2006 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44. Ст. 2939.

8. Конвенція ООН проти корупції: прийнята 31 жовт. 2003 р. : ратифікована Законом України від 18 жовт. 2006 р. Офіційний вісник України. 2010. № 10. Ст. 506.

9. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія. Київ : Юрид. думка, 2004. 400 с.

10. Коваленко В. В. Корупція: історична ретроспектива поширення та пріоритети запобігання. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3. С. 3–10.

11. Шакур В. І. Урбанізація і злочинність : монографія. Київ : Укр. акад. внутр. справ., 1996. 256 с.

Чубенко Антон Григорович,

директор Академії фінансового моніторингу, доктор юридичних наук, професор

ДУАЛЬНИЙ КОРУПЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ НЕРУХОМОГО МАЙНА: АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Легалізація корупційних доходів в Україні активно відбувається на ринку нерухомого майна. Така діяльність на ринку нерухомості є характерною для України, а також є значною за межами нашої держави. Вітчизняний ринок нерухомості наскрізь пронизаний корупційними схемами. З одного боку цей ринок є джерелом корупційних доходів з іншого – інструментом легалізації доходів одержаних від корупційних та інших злочинів.

26 жовтня 2018 року відбулося підписання акту прийому-передачі конгресно-виставкового центру «Парковий» в управління компанії-управителю КП «Центр організації дорожнього руху» за участі начальника Управління з питань управління активами Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) В. Різника, представника прокуратури м. Києва О. Жили, першого заступника голови Київської міської державної адміністрації М. Поворозника, директора КП «Центр організації дорожнього руху» В. Чернія.

Це один із останніх прикладів щодо управління активами, які арештовані або які можуть бути арештовані у кримінальному провадженні.

Нагадаємо, що комплекс «Парковий» був оформлений на компанію «Амадеус Ко» з бенефіціарами у офшорних юрисдикціях. Та після втечі Януковича з України в лютому 2014 року учасники проекту «Януковичлік», які досліджували покинуті в резиденції документи, оголосили, що за будівництвом даного об'єкту стояла